

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

Megjelen hetenként ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve. Egy évre 10 ft. kr., fél évre 5 ft. kr. ...

Hirdetési díj:

Ötvenhárom petisort 6 kr. Nagyobb terjedelmű, mint szintén több ízben hirdetések, alku szerint a legolcsóbb arert.

A vidékről.

○) A fővárosi sajtó megkezdte házi- és városi elnökesedésére vezető irányzatok és már megalakulva levő tényközlönyök ellenében.

Üdvözljük a fővárosi sajtót e ténnyel! Ha a vád, miszerint a fővárosi életvitelben az elnökesedés fokozatos növekedésben van, a vidéki sajtók közlőnkől indult volna ki, lehetne bár igaz, de sohasem lehetne oly jelentékeny, mint ha a fővárosból magából kiáltatik ki az országba.

Mert lehetnének oly elemek, melyek a vidéki sajtót apró helyi érdeklődéssel vádolnák. Sőt a vidéki sajtó épen azért, mert vidéki, alig számított volna teljes hitelre!

Mivel azonban az igaz szó ott a fővárosban mondatott ki, miszerint az elnökesedésnek — fájdalom! — mind-mind több nyomára találunk ott: a vidéki sajtóknak kötelessége, szintén hallatni szavát e kérdésben.

Elmondhatnók, hogy Mária-Terézia szelid kormányának elasszonyosított, elférfiatlanított, elkorcsosított irányzata fenyegeti a magyar nemzetet!

Elmondhatnók Berzsenyivel: „Romlásnak indult hajdan erős magyar! Nem látod, árpadt vöré miként fajul?!“

Fájdalom! a világpolgáriasság szörnyeszméje mint vértjező kór fenyegeti a magyar nemzetet!

Pedig ki tagadhatná, hogy előbb születik az ember hazafinak, mint világpolgárnak?!

Igen szép az a világpolgárság! Hanem első szükség, hogy az ember először úgy töltse be kötelességét, mint azon államnak polgára, melyben született!

Aki minden akar lenni, az lesz épen semmi!

A világpolgárság negyélése a hazafiságnak megtagadása! ... Oly országban, mint Magyarország, ahol még az öndíjosság, a nemzeti lét fölöttéért kell küzdeni, világpolgárságot nem lehet, annyi, mint megtagadni a hazafiságot! ...

Oly valóságos körülmények közt, mint amilyenek közt mi vagyunk, a költő ama szavakat követi: „Légyen ember minden ember és magyar! ...“

Fájdalom, hogy kormányunk a tisztán nemzeti érdekeknek, a nemzeti jelleg

kifejezésnek épen nem kíván buzgó terjesztője lenni! ...

Nem is emlitve, hogy a fővárosi magasabb körökben a nemzeti ruha viselése, a magyar nyelv használata a már elhasznált poltronságok sorozatába tartozónak vétezik!

Azt tapasztalja a vidéki ember, hogy a magyarérdékek a fővárosban folyó ügyekre elhanyagoltatnak, mikép a vidéki ember, midőn Buda-Pestre megy, alig meri bízni, hogy Magyarország fővárosában van!

Szent áhitattal lép be a vidéki ember a fővárosba.

És mit lát a hírhedt világvárosban, melynek maga a természet jelölte ki nagyságát, fölényét nemcsak Magyarország, hanem egész Európa városai felett?!

Felelet: idegen nyelv, idegen öltözet mindenütt, úgy a magán, mint a nyilvános társadalmi élet viszonyaiban!

A váci utcán, a szép Margit saigoban, a városligetben, a kávéházakban épen úgy, mint a Budavárában egytornán a német nyelv túlyomossága tűnik elő!

Mindennap öthezer idegen, — azaz hogy vidéki ember szórja el pénzét a fővárosokban, és — fájdalom! — nem talál pénzért anyagi kárpótást, hogy drága nemzeti nyelvén beszélhessen azokkal, kik pénzének hasznát elveszik!

Ha a kávéházakat sorba járja, — német nyelvvel társalgó közönséget talál; a szolgaszemélyzet német nyelven hemzseg. És a német hirlapok száma túlyomosa azon lapoké, melyeket a kávé vendégei mulattására beszerzik! ...

Van olyan kávéház, melyben a Pesther Lloyd és más német lapok 3—4 példányban járnak; de Hont és Ellenőrt egyet sem találás!

Vidéki lapot pedig, melyből a nagy számú vidékiek a fővárosban létek által kedves otthonuk eseményeiről értesülhetnek, — a világ kincseért is egyet sem találás! ...

Nem iszonyú kép ez, mely nemzeti aláéllyedésünknek vagy épen hiányomunknak, vagy előre vetett árnyéka!?! ...

S mit tesz a kormány; hogy a nemzeti jelleg, nemzeti érzelmet fenntartsa? Elő meg rosz példával!

A miniszterek figorában, bügyögében járnak; s német és francia nyelv kedves társalgási nyelvük! ... Véget kell vetni ez iszonyú állapot

nak, a haza, a nemzeti műveltség, a magyarok istene jóvoltából! ...

Egyestüljenek a vidékiek a haza érdekében a fővárosi elkorcsosultság ellenében! ...

Legközelebb a bekövetkezendő képviselői választásoknál adjanak irányt a nemzeti közérzetnek.

Ne válasszanak világpolgárságot a felfecélő uracsokkákat, hanem kívül-belül hazai jelleget magokon hordó hazafiakat. Így az idegen isteneket imádó uralom megbukik. ...

A nagyvidék érdeke: az ország érdeke!

A határvidék végleges polgárosítása még egy hetet fog igénybe venni. — Az ottani terület felirata, melyben a Felsőregatta kéri, hogy a horvát tart. gyűlésen a határvidék is képviselve lehessen, illetékes helyre már aljutott, s figyelemben is részesült.

A Ludovicumnak hazai katonai cselekedetei iránt összeült, s városi és honvédelmi minisztériumi képviselők által vegyes bizottság, e tárgyban ma jutott megállapodásra. A város tekintettel arra, hogy a Ludovicumnak átadása nemzeti okaján, a felállítandó katonai barakkokhoz részére az üllői úti vámon kívül átenged 10 évre 600 000 ölet a közös hadsereg részére, oly feltétellel, hogy e körházak 1872-ben késznek, a Ludovicumnak pedig 1872 október 1-jével üresnek kell lenni. A katonai kincstár a városnak tulajdonjoga előismerésül évente 1 aranyat fizet, köteles továbbá a barakkokhoz — mely hirszerint emeletes lesz a 10 év lejárta után lebontani, különben az a város tulajdonába megy át. Ugyanezen bizottmány a honvédelmi minisztériumnak, a honvédség részére felállítandó tölgygyár telkét a gubacsi pusztán, tőzomszédságban a közös hadsereg léteslaboratóriumával 200 ölet engedett át.

A képviselőház ma d. e. tíz órakor ülést tartott. Napirendre ki volt tűzve. 1. Fiume kikötő kitépése. — 2. Zólyombesztercei vasút. — 3. Horvátországi államutak pótlása. — 4. Határvidéki tengeri kikötők pótlása. — 5. Közbiztonság helyreállítására kiküldött kir. biztos és delegált bíróságok költségének fedezésére szükséges pótlóteljesítő törvényjavaslatok.

A magyar korona-örök 1872 től kezdve magyar állami kincstár költségén lesz fenntartva, és közvetlenül a honvédelmi minisztérium alá helyezve. Tisztek és legénység a honvédség állományából nevezetnek. Ezentul 50 korona-közor helyett csak 40 lesz. A korona-örök naponta 10 kinyi pótlásban részesül, és ezenkívül az altisztek 60 és 30, a közörök egy része pedig 20 forintnyi évi jutalmat kap. Az új egyenruha még nem határozott meg véglegesen; a tervezett egyenruha: vörös magyar nadrágból, sárga ó szabású csizmából, fehér ércpántos, teshet álló sekből, ó magyar

öröcsikből állana; fegyverül hebeárdot és ó-magyar kardot viselének.

A horvátországi választások eddigi eredménye az unioidenes elleneknek 22 szótöbbséget juttatott. Az összes 61 választás közül ugyanis eddig 34 ejtetett meg. Ezek közül pedig 28 ellenzéki, s csak 6 kormánypárti. A hátralévő 27 választás tehát a dolgon változatlan nem fog. Az igazgatóság Zágrábban a lefolyt választás ideje alatt tetőpontra hígott, a rend és nyugalom azonban nem lett megzavarva. Állítólag magas államhivatalnokok is az ellenzéki szavaztak, s így a visszahatas oka legvalószínűbb, hogy a kormánypárt tapintatlan eljárásában rejlik.

A közös minisztérium költségvetéséből a bécsi új Presse a következő adatokat közli.

A hadsereg rendes költsége 86 millió, rendkívüli költsége a haditengerészettel együtt 28 1/2 millió.

A külügyminisztérium előterjesztéséről ezeket mondja:

Az összes szükséglet 3.807,300 forint tesz, míg a múlt évi 3.928,287 frta rugott; tehát a mostani szükséglet 120,987 forint kevesebb, mint a tavalyi; a megszavazott 3.848,687 frtal haladnivala össze, 41,387 frtal kevesebb.

Sajtó cselekedete előbb 150,000 frt fordított, most azonban „egyelőre“ semmi se lesz igénybe véve. Titkos kiadásokra azonban a jövő évre 200,000 frt van előirányozva, míg e célra a múlt évben csak 200,000 frt volt fölveve s pedig annak világs kijelentésével, hogy a „politikai informatóriára“ szánt kiadások nem lesznek specialisan elősorolva. A többlet indokolva is van azáltal, hogy „a legnagyobb takarékoság“ mellett se lehet kevesebbet kifjónni.

A delegatiónk legutóbbi ülésében jónak látták a badeni, bajor, hess, szász és württembergi diplomati képviselőségekre prilliminált 71,610 frtot az ordinariumból kitorólni s az extraordinariumból vették föl.

Ezen Németország újállakulása által indokolt határozat következtében azt határozta el a külügyminisztérium, hogy a bajor követiséget meghagyja régi állapotában, Szászországban és Württembergben azonban szerényebben képviselteti a birodalmat s végre a Badenben és Hessen-Darmstadtban fenálló állomásokat megszünteti.

Am emlékirat ezirant a következőket tartalmazza: „A müncheni képviselőséget illetőleg, tekintettel kell lenni a két udvar közt létező rokoni viszonyokra s a szomszédsággal járó kölcsönös anyagi érdekekre Bajorországgal. Kötött vasút-határ s más egyéb szerződések következtében fenálló kölcsönös viszony oly szoros, hogy ennek fenntartására a diplomati közegek teljesen meghódítani az egész balkáni városrészt, s aztán a Szajnai elnyomulva, a felkötöket a Tuillériákban s a Hotel de Villeben körüljáró, s ha lehetséges, őket a Citynél megkerülni.

A centrum Douay tábornok által Pont du Journal nyugotról nyomtat be, s két hadtestből áll. Az egyik Cliehlant tábornok által az ipar-palotát szállotta meg, aztán az Arc de l' Etoile, 1839-ben a 24 éves Toldyt; ott ült ő a művelt nemzeti élemedett bölcsei között. A magyar ifju beszélt. Az öreg Ideler, Streckfuss, Daupack, Vosz Julius, Varnhagen von Ense, Holtey s többen öt halgattak, figyelemmel csüggyöttek minden szaván, hiszen ismeretlen dolgokról, a magy r irodalom és nyelvéről beszélt; feltarta előtök irodalmi kincseiket, megismertette velök nyelvünk kiválóbb sajtócsatáit, elbeszélte az akadályokat, részletezte a küzdelmeket, melyeknél nyelvünknek harcolni kell. Bámúlattal tekintének az agok a magyar ifju, bámultak benne nemzetünk s a rideg keblü bölcsek tisztelettel hajoltak meg a magyar nyelv és irodalom előtt, s jelelő enek Toldyt egyből akaratlan a nagy hírű „kritikai társaság“ tagjává azonnal elválaszták.

Londonban ismét feltalálta a tudósok kört. Bowring baroti kezét nyújtott neki, lelkesen beszélte meg róla. Ott is, társainak is a legnagyobb előszeretettel beszélt a magyar irodalomról. Meglátogatta Belgiumot, tartózkodott Parisban, szerte járt az olasz föld regényes virányán, mindentől a legnagyobb emberekkel találkozott, nekik hirdette a magyar nemzet irodalmi dicsőségét.

E külföldi utján volt Toldynak legtovább terjedő irodalmi hatása. Egy magyar ifju elragadt a német, angol s francia hideg tudósokat, ismeretlen nemzetünk iránt felgyulást a rokonszenvelángját. Tehetett volna-e akkor nagyobb szolgálata a hazának?

Es ha ezekhez gondoljuk még azon német művet, melyet egy magyar irodalom ismeretese érdekében közre bocsátott, bizonyára kettőzött hálával kell nagy szellemelőt meghódolnunk. Megírta a magyar költészet kézikönyvét nemcsak magyar, hanem magyar irodalom ismeretese nyelvünkben, német folyóiratokban ismertette nyelvünket és irodalmunkat, úgy hogy a külföld előbb ismert bennünket, mint mi önmagunkat. Epen itt hatott legelőbb a nemzeti szellem és önbecszerlet felébresztése.

A hazán kívül nem tudtak akkor többet rólunk, minthogy fejver fogható nép vagyunk, de Toldy megmutatta, hogy a magyarok lelki országa is van, és tiszteletet vívott ki a külföld előtt honunk részére.

Az előre haladt. De a művelt néposztály sem tudott meg megbáratkozni az olvasással. Az írók addig egymással irtak. De tündökli üstökös jelent meg a magyar irodalom egén. Toldy fellépett a magyar költészet történetével, elővarazsolt a felelőssé s irjából a Dajka, Kazinczy, Csokonai, Kiss, Vörösmarty, a Kisfaludiak s több dicső férfi szellemét, kiadta műveiket, feltüntetve azok irodalmi becsét. Eddig azt hitték, hogy magyar nyelvben nincs élvezetes olvasmány, és Toldy e balhiedelmét szelto meg, és teremtett a ma-

A washingtoni képviselő fizetése azonban ki most követi ranggal fog felruházni, a drágaság iránti tekintetből 3700 frttal fog felemelni. Hasonlóképp 10,000 frtval nagyobb kiadás származik a Florenciaiban és Washingtonban felállított kereskedelmi irodák miatt, melyek az idegen államokban levő konszuli ügyeink s ezzel kapcsolatban kereskedelmi viszonyaink összpontosítására állítottak fel.

Az osztrák Lloyd segélyezése ez évben is 2,000,000 frtal előirányoztatik, a fedezetnél egy a jövedelmi adó, mint a posta bevetelnél a szám magasabbra teremt, mint 1870-ben és pedig az elsőre nézve 161,200 frttal, az utóbbira pedig 90,200 frttal.

A magyar delegatio. I. Bécs, máj. 22. Elnök: Majláth. Kormány részről jelen: Kuhn, Lónyay, Wenckheim, Andrássy, Kerkapoly, B. Orczy a közös külügy, Szerdahelyi a közös számszék képviselőiben.

A választások eredményét már tudattuk; melynek megjelése után Lónyay M. előterjeszti a következőket:

A közös államháztartásnak előirányzata az 1872-iki évre, ennek mellékletét, emlékirat a közös külügyminisztérium 1872-iki évi költség előirányzatához, mellékletet a közös államháztartás előirányzatához, előterjesztés a közös számszék 1872-iki évi előirányzata vonatkozó fölvilágosításoknak, válassz azon határozatokra és kívánatokra, melyeket a delegatio az 1871-iki költségvetés tárgyalásakor a pénzügyi minisztérium irányában nyilvánított.

Ezután a gyűlésnek egyéb tárgya nem lévén, az albizottságok megalakultak.

II. Máj. 23. Elnök: Majláth. A kormány részéről jelen vannak: Beust b., Orczy Béla b., Olvástik és hitelszintetők a mult ülése jegyzőkönyve. Elnök jelenti, hogy Haynald Lajos, Szecheny és Károlyi Alajos gr. rövid szabadságot kérnek. Megadatik. Erre a gyűlés azt tanácsot adja, hogy a gr. Beust b. elnök felolvassa az ő felségéhez intézendő beszédet.

Külföld. — Franciaország. A versaillesi csapatoknak sikerült tehát oly pontokat elfoglalni, melyek birtokba kerítése által a felkelők harczvonalát átteretett, s az utóbbiak csapatai teljesen körül vannak kerítve.

A kormány csapatai előnyomulásában három főirány észlelhető. A jobbszárny, Cisey tábornok vezetése alatt dél felől nyomult be, s a Szajna balpartján Grenelleit, Vaugirardot, St. Germain külvárosát, a katonai iskolát, a törvényhozó testület épületét, s a montparnassai indóházat szállotta meg. A sereg e részének feladata teljesen meghódítani az egész balkáni városrészt, s aztán a Szajnai elnyomulva, a felkötöket a Tuillériákban s a Hotel de Villeben körüljáró, s ha lehetséges, őket a Citynél megkerülni.

A centrum Douay tábornok által Pont du Journal nyugotról nyomtat be, s két hadtestből áll. Az egyik Cliehlant tábornok által az ipar-palotát szállotta meg, aztán az Arc de l' Etoile,

gyar irodalomnak olvasó közönséget, az írókon kívül is. Öt értette meg a nemzetet, hogy „a historia nem szoritkozik mér az államok harci élete s hatalomviszályai meg-mertetésére, hanem hasonló figyelemmel fordít a szellemek az egyház, és törvényhozásban, sőt a tudományban, a vallás, bölcsezetben, költészet és természetben, a művészet és iparvilágban nyilatkozó lelemenyekre, melyek sokkal sajátabb birtokai a népeknek, mint a harci és irodalmi események.“

Ezen elvek alapján — mint ő maga, egyéniségét anyira jellemző szerénységével kifejezi — szerencsés volt a jobb irodalomtörténeti ismereteket terjesztés; és ez öte a német egyetemen irodalomtörténetek is felvetők a magyar irodalom s arról még mindig csak az ő munkájából meritek előadásait.

Toldy vitta azt ki — művei által, — hogy hazánkban minden most felbőb tanítoték, melyben a magyar irodalomtörténetet ne tárgyalnák. Ö alkotta egészszé e tanág elrejtett anyagját. — Mert Döbrentenek, ki e téren szinte uttó volt, nem engedte ezt meg a sors. Igen, mi is a Toldy buzgalma folytán élveztek a napvilágra jött irodalmi emlékek nemestő és életvezető hatásait!

Midőn a közéletnek nemestítésében, az izies fejlesztésében ily nagyszerű tényező szereplését, habár rövid vázlatban is megismertük, talán előbb róla annyit mondani, hogy figyelme a legnagyobb részletelg kiterjedt azon ügyben, mely által ő a nemzet irodalmi dicsőségét vélte előmozdítani. Az akadémia és Kisfaludy-társaság megalakításában mily része volt, az mint újabb idők eseményei, ismeretesek. E tásulatokban Toldy egy még ismeretlen műfajt, az irodalmi szónoklatot honosította meg. Müködött ő a nyelvörténet terén is, de e tekintetben annak nála sokkal szerényesebbek. Neki hivatása az irodalomtörténet művelése, e téren mint teremő áll, s utónói nagy része, mint gyarló kompiliátorok enyésznek el mellette.

Es gondoljuk meg, hogy a nyelv, melynek ő hű apostolai szegődött, nem anyanyelve. S mégis, mily kitartó eszoralommal buzgályodik ennek ügyében!

Koszorut kötött ő a nemzet irodalmi virágai-ból, s ezt hazájának ajándékozta. E koszoru most a magyar dicsőségnek.

Ezen gyengeségetek tovább valózóni nagy szellem munkásságát, hiszen nem vagyok képes hozzá felemelkedni!

Es te nagy férfi munkálkodjál tovább az irodalom hasznára, lenkölt szellemed áldani fogja e nemzet, melyről te is mondd, hogy: „Nem véss el a nép, mely szent hagyományokat intő szavazát: kegyel megörni s hű marad magához!“ ...

TÁRCZA.

TOLDI FERENCZ

irodalmi hatása. Felolvasott a debreczeni ref. felsőbb tanuló ifjuság

TOLDI FELSZÁZADOS UNNEPÉLYÉN.

Ira SZATMÁRI KÁROLY.

Ötven év előtt a „Szépliteratúra ajándék“ első évfolyamának 173-ik lapja élen. „A napi szép-”

„Festett arczával mindennap nyulva lehetne szépeinknek mondani: „por s hana vagyunk.“

„Festett arczával mindennap nyulva lehetne szépeinknek mondani: „por s hana vagyunk.“

„Festett arczával mindennap nyulva lehetne szépeinknek mondani: „por s hana vagyunk.“

„Festett arczával mindennap nyulva lehetne szépeinknek mondani: „por s hana vagyunk.“

„Festett arczával mindennap nyulva lehetne szépeinknek mondani: „por s hana vagyunk.“

„Festett arczával mindennap nyulva lehetne szépeinknek mondani: „por s hana vagyunk.“

„Festett arczával mindennap nyulva lehetne szépeinknek mondani: „por s hana vagyunk.“

csókokkal szentelte fel a két tanítványt, s mondt nekik: „Emlékezzetek e napra, melyen a Muzák szolgálatába fogadtalak, és ha bármely bajai az életnek elcsüggesztenének, ne feledjétek, mivel tartoztok a köz édes anyának s maradjatok hives érzésben és tetben. Emlékezzetek, mit ígértetek nekem! Számom kérem hűségeket.“

E szavakkal avatott fel Toldy az irodalom bajnokává. És ő emberül megtartá fogadását.

Kazinczy lelke nemtöként lebegett a hon felett, gyujtott, hol anyagot talált, elseperte, mi az idő keretében nem illett. E lélek ragadta magával Toldy nagy szellemét, elvezette járatan utakra, begyepesedett ösvényekre, elébe tárta a fenyes jövő csillogó képét, és az ifju lelkesült; fellángolt keblében a nemzeti szenvedély tüze, előtte volt a cziel, a nemzet irodalmi dicsőségének előmozdítása.

Elmerengve a régi időkön, fájt lelkének, hogy a letűnt kor nagyjairól nem tud egyebet a nemzet, minthogy született, élt és meghalt, gondos működését pedig csak a könyvczimek után sejtji. Jól tudta ő, hogy a mely nemzet jellesei elfelejt, az önmaga léteét veszélyezteti. Ismerte Bod Péter t, mint a nemzeti becsület megvédőt, tisztelettel csüggyött Sándor István a alakján, ki Magyar könyvesházában (1803.) itka szorgalommal állította egybe a magyar „nyelvészetet. Kegyelettel tekintett Wallaszky Pál irodalom történetére, melyben hiányzik ugyan a történeti és esztétikai érzék, de utóbb volt az ő pályáján.

Toldy nem elégték ki az írók s azok művevei elsorolása, nem a Wallaszky bár történeti érdemmel bíró vázlat, nem a benső történet, a szemelvényeknek ismerete kellett.

„Ó volt az, kit a hon geniusa e munka véghezvitelére kiválasztott. És ő megértette hivatását. Ifju erővel tűz-lelke kálauzálása mellett bejárta öseink szellemi országát, a sötétségből napfényre hozta a nemzeti kincseket, birtokába ejte régi dicső irodalmi hagyományait.“

Kezében volt a nemzet legelső kincse, nem ismerő azokat enki, elfelejtette írót mindenki. Ny feltekt kincsekkel terbelten nem maradt hatott Toldy hallgatag. Erre magasztos küldetését, világtársa helyezni a nemzet irodalmi dicsőségét. Ly tudományos képzettséggel, részletes tárgyismerettel és műalkotó tehetséggel bíró, rem lehetett az irodalomtörténeti pályára. Ö felemelkedett a szerzők, művek, s az időszerű esztétikai megítélésére, a benső fejlődés beható előadására.

Írói működése második évében (1822.) mindjárt széptani bírálatokkal lépett fel. Csikhet örömmel fogadák a német és magyar folyóiratok. Uj hangon kezdett szólani, melyet ugyan minden-

ki megértett, de előtte senki fel nem talált. Főtekelvő volt — mint maga írja — a történelmi rekesz folytonosság, a korok és irodalmi csoportok kelő jellemzése, s a sok név helyett a valódi képviselőinek, habár csak rövid, méltánylása is.

Mily hatása volt főközöny lelke teremtő nyelveinek, mutatja azon lelkesedett tömeg, mely a ő nyomait tanult meg mai labán járni. Ö értette meg kortársait, mint kell behatolni lélekkel az írók műveibe, ő mutatta fel az áros eszmegyöngyöket, melyek a magyar irodalmi művek még akkor ismeretlen tömkelegében rejlettek. Ö volt első, ki aláérszkedett a nemzeti közös kincsét bányába, s napfényre hozá onnan a drága követeket.

Jól tudom, hogy Kólcsey volt a széptani ítézet megalapítója, de ő még nem bírt oly részletes tárgyismerettel az írod lmi teremték terén, mint Toldy; birtokában voltak ugyan az általános esztétikai elvek, beleforrtak azok egész lenyéb, de Kólcsey inkább az anyag bírálatával foglalkozott, míg Toldy a történeti és széptani méltatásra fordít különösbben figyelmét. E tekintetben tartom én Toldyt a széptani kritika megalapítójának nem tévesztve szem elől azon elvitatlan igazságot, hogy előzmény nélkül soha sem állhat elő nagy ember, mert — egy ró szavaival élve — a legnagyobb ember is nagysága egy részét a viszonyoknak és kortársainak köszöni.

Még nem törték meg vállait az évek sorai, még nem kimélte magát a testi fáradalmaktól, midőn a külföldön utazást tett. Még ifju volt, midőn mint a nemzeti irodalom apostola ismerkedett meg az európai tud s világgal.

A ki csak a közlelebbi időkig is figyelemmel kíséri a külföldieknek hazánkról va ő nyilatkozatait, melyekben barba nézünk, s isten tudja, minő csodaszülötteknek festetünk le, melyekben nemzetünk nagy költője Petőfi is kőbor gyerkőcnek, puztai betyárnak állították, — az elképzelés, mily véleményekkel lehettek felőlünk ott kün a réggib időkben.

Es mit tett Toldy ez irányban? Fényesen csafolta meg az ellenünk kiáltott vádakát, megmutatá, hogy a magyar nemzetnek van jeles irodalma, élete való jogosultságának legfőbb biztosítéka; mert valamely nemzet legfőbbképpen csak irodalmában él. Nem volt még magyar utazó, ki nemzete érdekében annyit tett volna, mint Toldy.

De nem dicsőszéd akaratok irni az ünnepeket felírni, azért egyszerűen mondom el aposztokeidásának nagy tényeit, úgy mint előzőleg előszökték.

Az akkor még kicsiny, de a most dicsőfényben uszó nagy poroz birodalom főmestere, úgynevezett „angolhás“ szép épületében találjuk

